Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

36 945 X Jaarverslag en slotwet Ministerie van Defensie 2025

Nr. 7

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 9 juni 2026

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Defensie over het rapport Resultaten verantwoordingsonderzoek 2025 bij het Ministerie van Defensie (vragen aan de regering) (Kamerstuk 36 945 X, nr. 2).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 9 juni 2026. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Paternotte

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

kst-36945-X-7
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

1
Binnen het DMF is er in totaal voor 4,3 miljard euro aan kosten vanwege fouten en onzekerheden bij aangegane verplichtingen: kunt u uitleggen hoe dit kostenplaatje is opgebouwd?

Defensie neemt de uitkomsten van het onderzoek serieus en neemt deze mee in de verdere uitwerking en afstemming met de Algemene Rekenkamer. Zo dragen wij gezamenlijk zorg voor de nadere specificering van de onderliggende totstandkoming. Zodra deze volledig is uitgezocht en inzichtelijk is gemaakt, informeren wij uw Kamer.

Voor nu kunnen wij wel al aangeven dat 3,6 miljard euro van deze 4,3 miljard euro volgt uit een onzekerheid over de rechtmatigheid bij een aantal inkoopdossiers waarbij gebruik is gemaakt van een uitzonderingsbepaling van de aanbestedingswetgeving. De betreffende inkoopdossiers zijn naar het oordeel van de Algemene Rekenkamer onvoldoende zelfdragend onderbouwd. De overige onrechtmatigheden betreffen onder meer escalatiedossiers bij verwerving (bewuste afwijking van aanbestedingsregels bij onontkoombare noodzaak tot aanbesteding) en zogenaamde geïmporteerde onrechtmatigheden doordat wordt afgeroepen op onrechtmatig gesloten rijksbrede overbruggingsovereenkomsten door inkoopuitvoeringscentra.

2
Van de 4,3 miljard euro is 3,6 miljard euro het gevolg van onvoldoende toelichting op het gebruik van uitzonderingsprocedures: heeft u een plan van aanpak om deze kosten in de toekomst te voorkomen?

Dit kabinet staat voor deugdelijk begrotingsbeleid. Daarbij hoort ook dat we ervoor zorgen dat we geld op een nette, transparante en verantwoorde wijze besteden. De Algemene Rekenkamer heeft een aantal onvolkomenheden bij Defensie geconstateerd. Deze geconstateerde onvolkomenheden neemt Defensie serieus.

Op 1 juni is uw kamer hier ook over geïnformeerd. Defensie zal de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer om de onvolkomenheden op te lossen, overnemen. Defensie maakt hier extra capaciteit voor beschikbaar. Defensie gaat op hoogambtelijk niveau in gesprek met de Algemene Rekenkamer en de Auditdienst Rijk over de onderbouwing van inkoopdossiers om nieuwe onzekerheden te voorkomen.

3
Kunt u aangeven waarom er geen beleid om fraude en corruptie te voorkomen, te ontdekken en te herstellen is en wanneer u verwacht dit beleid uit te rollen?

In juni 2026 is binnen Defensie het Beleidskader Integriteit gepubliceerd. Hierin zijn beleidsdoelen opgenomen voor het verbeteren van het frauderisicomanagement binnen de organisatie. Deze beleidsdoelen dienen uiterlijk begin 2027 te zijn gerealiseerd.

In het Beleidskader Inkopen en Aanbesteden staat reeds beschreven welke onderdelen en waarborgen in het inkoop- en aanbestedingsproces zijn ingericht, om misbruik en onrechtmatig gebruik te voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn de gebruikelijke lijncontrole bij inkoopstrategie en voornemen tot gunnen, waaronder ook het laten beoordelen van risicovolle inkoopprojecten door de directeur inkoop, het vereisen van een Gedragsverklaring Aanbesteden.

4
Kunt u een inschatting maken van hoeveel geld er daadwerkelijk is besteed aan militair materieel hoeveel geld er is verduisterd, aangezien volgens de Algemene Rekenkamer er een serieus risico is dat het geld voor de Oekraïnesteun niet terechtkomt bij militair materieel vanwege de hoge corruptie in Oekraïne?

De waarde commerciële verworven militaire goederen door Defensie ten behoeven van Oekraïne bedraagt € 8,9 mld. (peildatum 2 februari 2026). Dit exclusief de bijdrage van Nederland in het NAVO UCAP fonds wat wordt geadministreerd via het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De waarde van het geleverde materieel uit eigen voorraad betreft € 2,5 mld. (zie Kamerbrief leveringen militaire goederen Oekraïne van 17 februari jl.). Het meest van deze leveringen betreft directe leveringen van fysieke goederen aan de Oekraïense generale staf of operationele eenheden. Oekraïne tekent hierbij voor de in ontvangst name van de goederen.

Een deel van de Nederlandse steun wordt besteed middels directe verwerving voor de Oekraïense krijgsmacht bij de Oekraïense industrie. volgens het «Nederlandse model». Dat houdt in dat Nederland zelf contracten onderhandelt, en zelf over de voorwaarden gaat. Onderdeel is ook een controle van de Audit Dienst Rijk (ADR), om te kijken of winstpercentages en de interne bedrijfsfinanciën op orde zijn. Zo houdt Defensie grip op de aanbestedingen, en wordt corruptie zoveel mogelijk voorkomen. Bij de onderzoeken zijn tot noch toe geen bijzonderheden aangetroffen.

5
Hoeveel geld gaat verloren aan trajecten die vertraging oplopen, aangezien van de 84 projecten binnen Defensie er 58 uitlopen ten opzichte van de planning?

Defensie heeft in toenemende mate te maken met oplopende levertijden bij fabrikanten door de mondiaal sterk toegenomen vraag naar defensiematerieel en de beperkte beschikbaarheid van kritieke grondstoffen door schaarste. Wanneer een project onverhoopt uitloopt of later van start gaat en uitgaven niet in het geplande ritme worden gerealiseerd, kan het resterende budget via een kasschuif of de (toekenning van de) 100% eindejaarsmarge op het Defensiematerieelbegrotingsfonds doorschuiven naar het volgende begrotingsjaar. Het budget blijft dan beschikbaar voor het project. Er gaat geen geld verloren. Defensie actualiseert het kasritme bij de reguliere begrotingsmomenten. Het uitlopen of later van start gaan van een project kan eventueel leiden tot hogere kosten (zie hiervoor beantwoording vraag 6).

Op Verantwoordingsdag heeft uw Kamer het Defensie Projectenoverzicht (DPO, Kamerstuk 27 830, nr. 489 van 20 mei 2026) ontvangen, dat integraal inzicht geeft in de lopende Defensie Materieel Projecten. Projecten uit het DPO waarbij een significante afwijking is opgetreden in scope, planning of budget, worden toegelicht in de artikelen van de Ontwerpbegroting 2027 van het DMF.

6
Is er in de Defensiebegroting rekening gehouden met de eventuele stijgende kosten van projecten vanwege vertraging?

Ja, wanneer veranderingen optreden in de kosten actualiseert Defensie de raming van het betreffende project en informeert uw Kamer hierover bij de reguliere begrotingsmomenten. Defensie ontvangt jaarlijks bij de Voorjaarsnota aanvullend budget voor de prijsontwikkeling in het lopende

jaar en de jaren daarna. Het geld voor de vergoeding van prijsontwikkelingen wordt bepaald op basis van de geschatte prijsontwikkeling van het bbp. Op deze wijze houdt Defensie rekening met prijsstijgingen bij alle projecten.

Op Verantwoordingsdag heeft uw Kamer het Defensie Projectenoverzicht (DPO, Kamerstuk 27 830, nr. 489 van 20 mei 2026) ontvangen, dat integraal inzicht geeft in de lopende DMP-projecten.

7
Bij de Regeling volledige schadevergoeding (RVS) wordt de schadevergoeding van veteranen voor 60% van de gevallen te laat afgehandeld: over hoeveel veteranen spreken we hier?

De Algemene Rekenkamer heeft in het rapport «Focus op schadevergoedingen voor veteranen» aangegeven dat in de periode 2014 tot en met 2024 door 1.482 veteranen een RVS-aanvraag is ingediend en dat in die periode over ongeveer 650 aanvragen een beslissing is genomen. De laatste vijf jaar is er per jaar gemiddeld door 172 veteranen een nieuwe RVS-aanvraag ingediend. Waar in het rapport van de Algemene Rekenkamer is aangegeven dat tussen 2014 en 2024 elk jaar meer aanvragen werden geopend dan gesloten, is in 2025 een kentering te zien. Vorig jaar zijn er meer aanvragen gesloten (177) dan geopend (162).

8
Welke benodigde investeringen in defensievastgoed zijn niet opgenomen in het Defensie Lifecycle Plan?

Het Defensie Lifecycle Plan (DLP) bevat de investeringen voor de komende vijftien jaar. De totale behoeftes zijn omvangrijker dan de financiële ruimte in het DLP en daarom staan er ook projecten in het Defensie Lifecycle Overzicht. Defensie maakt in de planning van investeringen continue de afweging tussen de benodigde investeringen, wat prioriteit heeft en de realiseerbaarheid. De benodigde investeringen in vastgoedbehoeften zijn op dit moment groter dan het realisatievermogen. Het realisatievermogen wordt beïnvloed door structurele risico's, zoals vergunningverlening, stikstofbeperkingen, netcongestie, beperkte uitvoeringscapaciteit en afhankelijkheid van het RVB.

9
Wat zijn de uitgangspunten in het SVP dat in 2027 aan de Kamer wordt aangeboden?

10
Is in het NPRD rekening gehouden met het SVP van 2023 aangezien het SVP van 2025 ontbrak? Zo ja, wat zijn de grote verschillen tussen het SVP 2023 en het aanstaande SVP 2027?

Antwoord vraag 9 en 10:
Het Strategisch Vastgoedplan van 2 december 2022 (Kamerstuk 36 124, nr. 12) is nog steeds actueel. We kunnen niet vooruitlopen op het Strategisch Vastgoedplan dat in 2027 met uw Kamer wordt gedeeld. In ieder geval zullen de inzichten uit de Periodieke rapportage «Randvoorwaarden» (infrastructuur en vastgoed), die op dit moment wordt uitgevoerd en waarover uw Kamer in het najaar wordt geïnformeerd, worden meegenomen in de verdere uitvoeringsplannen van het nieuwe Strategisch Vastgoedplan, zoals op 15 september 2025 is gemeld aan uw Kamer (Kamerstuk 31 516, nr. 49).

11

Wat zijn de onvoorziene kosten in 2025 door de prijsstijging van militair materieel?

In algemene zin stijgen alle prijzen van aan Defensie gerelateerde goederen en diensten. Door diverse factoren kunnen onvoorzienbare prijsstijgingen plaatsvinden. Het kan voorkomen dat de kosten op dit moment door specifieke prijsstijgingen en een overspannen defensiemarkt hoger zijn dan in het verleden. Dit kunnen bijvoorbeeld ontwikkelingskosten en opstartkosten zijn.

De begroting van Defensie groeit mee met de ontwikkeling van het bbp. Op die manier blijft geborgd dat het percentage van Defensie-uitgaven als percentage van het bbp niet daalt. Uit de extra middelen die Defensie ontvangt, moet Defensie zelf de kosten voor de loon- en prijsontwikkeling (LPO) dekken. Op deze wijze houdt Defensie rekening met prijsstijgingen bij alle projecten.

12
Welke tekortkomingen in het munitiebeheer hebben volgens u prioriteit om aangepakt te worden?

In het verantwoordingsonderzoek 2025 van de Algemene Rekenkamer wordt gesteld dat het verbeterplan van Defensie concrete acties en een duidelijk tijdpad bevat en van voldoende kwaliteit is om het munitiebeheer structureel te verbeteren. Defensie richt zich op vier hoofdzaken binnen het munitiebeheer, namelijk interne regelgeving, capaciteitstekorten, verbetering van datakwaliteit in SAP en het inrichten van een centraal coördinatiepunt voor het melden van voorvallen.

Defensie hanteert een gefaseerde, doch overlappende aanpak. Eerst wordt de interne regelgeving geactualiseerd, daarna wordt een centraal coördinatiepunt voor de melding van voorvallen ingericht, vervolgens wordt de datakwaliteit in SAP verbeterd en tot slot worden de capaciteitstekorten aangepakt. Deze volgorde waarborgt dat iedere stap kan voortbouwen op een solide en (operationeel) fundament, waardoor de algehele veiligheid, transparantie en effectiviteit van het munitiebeheer substantieel verbetert. Door de aanpak op te delen in duidelijke deelprojecten realiseert Defensie zowel een gestructureerde voortgang als gelijktijdige resultaten op al deze kernthema's.

13
Wanneer verwacht u de E-fase van de projecten Vervanging Onderzeeboten en GrIT aan de Kamer aan te bieden?

De E-fase is de afrondende fase van een project waarin de eindevaluatie wordt opgesteld. De start van deze fase zal in overleg met uw Kamer worden bepaald. Artikel 15 van de Regeling Grote Projecten stelt dat de VCD de Minister verzoekt de eindevaluatie op te stellen als de commissie van mening is dat het groot project als beëindigd kan worden beschouwd of de grootprojectstatus om een andere reden eerder kan worden beëindigd. In de laatst verschenen Grensverleggende IT (GrIT) voortgangsrapportage (Kamerstuk 35 728-25) meldt Defensie bij de macroplanning dat de uitrol eind 2030 gereed zal zijn. Conform is gemeld in de laatst verschenen voortgangsrapportage van het programma vervanging onderzeebootcapaciteit (Kamerstuk 34 225-79) dat de levering van de laatste onderzeeboot plaatsvindt in het derde kwartaal van 2037.

14

Hoe beoordeelt u de constatering van de Algemene Rekenkamer dat sprake is van ernstige tekortkomingen in de rechtmatigheid van verplichtingen?

Volgens de Algemene Rekenkamer is er sprake van een onzekerheid in de rechtmatigheid.
De aanbestedingsregelgeving biedt uitzonderingsmogelijkheden waarvan aanbestedende diensten, en zo ook Defensie, gebruik kunnen maken en waarvoor strenge criteria gelden. Een beroep op een uitzonderingsmogelijkheid moet worden onderbouwd en deze onderbouwing wordt als onderdeel van de verwervingsstrategie opgenomen in het inkoopdossier. Dit is ook in alle gevallen gebeurd. De Algemene Rekenkamer stelt in het VO 2025 dat de schriftelijke onderbouwing van inkoopdossiers waarbij een uitzonderingsbepaling van de Europese aanbestedingsregelgeving van toepassing is, onvoldoende is. De Algemene Rekenkamer heeft daarom de door haar gecontroleerde dossiers als onzeker in de rechtmatigheid beoordeeld. Defensie gaat op hoogambtelijk niveau in gesprek met de Algemene Rekenkamer en de Auditdienst Rijk over de onderbouwing van inkoopdossiers om nieuwe onzekerheden te voorkomen. Defensie zoekt daarbij naar een balans tussen verantwoording enerzijds en het beperken van administratieve lasten en regeldruk anderzijds.

15
Hoe wordt geborgd dat de versnelling van defensie-inkoop niet leidt tot structurele verzwakking van financiële controlemechanismen?

Defensie zet in op snel én zorgvuldig inkopen. De versnelling van de inkoopprocessen van Defensie gebeurt daarom risico gestuurd en in nauw overleg tussen inkoop en de Hoofddirectie Finance & Control (HDFC), die beide zitting hebben in de Taskforce Versnellen Inkoop binnen Defensie. Eventuele effecten op de financiële controlemechanismen worden vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan de beleidsverantwoordelijke van het financiële domein.

Ook bij versnelling van de inkoopprocessen wordt elk voorgenomen contract conform de geldende regelgeving door de financiële lijn getoetst op doel- en rechtmatigheid.

16
Welke gevolgen hebben de geconstateerde tekortkomingen voor toekomstige NAVO-capaciteitsdoelstellingen?

NAVO voert elke vier jaar het NATO-Defence-planningsproces uit. Uit dit proces volgt op basis van een door de NAVO uitgevoerde survey, van iedere bondgenoot, een review. De samenvatting van deze review wordt na het zomerreces gedeeld met uw Kamer.

17
Hoe beoordeelt u de spanning tussen de snelle groei van Defensie en beschikbare opleidingscapaciteit?

De spanning tussen de snelle groei van Defensie en beschikbare opleidingscapaciteit blijft een uitdaging en heeft onze permanente aandacht. Defensie heeft de afgelopen jaren meerdere maatregelen genomen om de opleidingen te optimaliseren en de opleidingscapaciteit te vergroten, om te voorkomen dat de opleidingscapaciteit van Defensie de flessenhals wordt die de groei van de organisatie belemmert.
Zo rationaliseren we de opleidingsvraag (opleiden voor de taak), we flexibiliseren het onderwijs (modern, flexibel, open, transparant

onderwijs) en creëren meer regie op de opleidingsketen. Daarnaast zoeken we intensief de samenwerking met publiek-private partijen. In november 2025 is hiervoor met zeven partners uit de civiele opleidingssector een intentieverklaring getekend. Daar waar mogelijk besteden we opleidingen uit.

18
Welke maatregelen worden genomen om de samenwerking met de Nederlandse defensie-industrie verder te intensiveren?

Defensie zet met de Defensie Strategie voor Industrie en Innovatie (D-SII) in op een intensievere samenwerking met de Nederlandse industrie, met als doel om het voortzettingsvermogen van de Nederlandse krijgsmacht te versterken. Meer orders plaatsen bij de Nederlandse industrie is een van de pijlers in de (D-SII). Dit doet Defensie concreet door vanuit de behoefte van de krijgsmacht, vaker «industrieversterkend in te kopen» of «launching customer» te zijn. Dit betekent ook dat Defensie, in plaats van een bestaand product uit te vragen, vaker het gewenste operationele effect bij de markt uitvraagt. Hierbij kunnen bedrijven, kennisinstellingen en partners creatieve, kosteneffectieve en technologische oplossingen bedenken voor de operationele uitdagingen van de krijgsmacht. Daarnaast zet Defensie nadrukkelijk in op versterking van ecosystemen waarin Defensie, bedrijven en kennisinstellingen structureel samenwerken. Een voorbeeld hiervan is Defport, waarmee wordt gewerkt aan een sterkere verbinding tussen operationele behoeften van Defensie en het innovatie- en productievermogen van de Nederlandse defensiesector. De ambitie is om via Defport samenwerking te versnellen, kennis en capaciteit beter te bundelen en innovaties sneller op te schalen richting toepassing binnen de krijgsmacht. Deze werkwijze wordt in het «dronedomein» al toegepast in de counterdrone challenges binnen het Actieplan Productiezekerheid Onbemenste Systemen (APOS). Defensie onderzoekt hoe deze werkwijze vaker kan worden toegepast.

19
Kunt u per jaar een overzicht geven van het aantal personen dat is begonnen aan het dienjaar, het aantal dat vóór het einde van het dienjaar is uitgestroomd en het aantal dat na afronding van het dienjaar betrokken blijft bij Defensie, uitgesplitst naar beroepsmilitair en reservist?

De vraag is opgedeeld in drie subvragen, omdat elke subvraag uitgaat van een andere invalshoek en/of ingangsmoment. Het eerste opkomstmoment van dienjaar was in 2023, dit is voor subvraag a en b dan ook het eerste jaar dat is meegenomen. Subvraag c begint bij het jaar 2024, omdat dit gaat over personen die zijn behouden voor de organisatie (dit is pas na het afronden van Dienjaar).

Subvraag a. Kunt u per jaar een overzicht geven van het aantal personen dat is begonnen aan het dienjaar?

Bij deze subvraag is gekeken naar het aantal personen dat per jaar is ingestroomd bij het Dienjaar.

2023	136
2024	479
2025	1.087
2026 (tot juni)	470

Subvraag b. Kunt u per jaar een overzicht geven van het aantal dat voor het einde van het dienjaar is uitgestroomd?

Bij deze subvraag is gekeken naar het aantal personen dat per jaar is uitgestroomd tijdens het dienjaar (voor afronding van het dienjaar).

2023	8
2024	43
2025	203
2026 (tot juni)	93

Subvraag c. Kunt u per jaar een overzicht geven van het aantal dat na afronding van het dienjaar betrokken blijft bij Defensie, uitgesplitst naar beroepsmilitair en reservist?

Bij deze subvraag is gekeken aan het aantal personen dat is behouden voor Defensie, na afronding van het Dienjaar.

	Beroepsmilitair	Reservist	Burger
2024	95	25	1
2025	267	74	3
2026 (tot juni)	186	53	2

20
Klopt het dat dienjaarmilitairen vóór 1 januari 2026 werden aangemerkt als reservist en per 1 januari 2026 als tijdelijk beroepsmilitair worden aangesteld en ook worden meegeteld als beroepsmilitair? Zo ja, hoeveel van de nieuwe beroepsmilitairen in 2026 zijn momenteel actief als dienjaarmilitair?

Ja. Tot 1 januari 2026 werden dienjaarmilitairen aangesteld als reservist. Sinds 1 januari 2026 worden zij aangesteld als tijdelijk beroepsmilitair en tellen zij mee in de personeelssterkte van de beroepsmilitairen.

Van de 2.394 beroepsmilitairen die tot en met 1 mei 2026 zijn ingestroomd, waren er op die datum 393 actief als dienjaarmilitair. Daarnaast waren op 1 mei 2026 nog 569 dienjaarmilitairen actief als reservist. In totaal waren op die datum 962 dienjaarmilitairen actief binnen Defensie.

21
Op welk specifiek domein binnen de bedrijfsvoering van Defensie werd een formele «ernstige onvolkomenheid» vastgesteld die te maken heeft met de locaties van de krijgsmacht?

De ernstige onvolkomenheid werd door de Rekenkamer vastgesteld voor de fysieke beveiliging van militaire objecten binnen Defensie.

22
Hoeveel procent van de totale verplichtingen (opdrachten) binnen het Ministerie van Defensie, óf van de rijksbrede fouten en onzekerheden, betreft een directe gunning waarbij de Algemene Rekenkamer heeft vastgesteld dat de juridische onderbouwing dossier technisch tekortschoot?

Over Hoofdstuk X en het DMF tezamen, is Defensie in 2025 voor € 44,2 miljard aan verplichtingen aangegaan. Volgens de Algemene Rekenkamer schoot bij € 3,6 miljard aan verplichtingen de onderbouwing van de verwervingsstrategie te kort. Dat is 8% van het totaalaantal

verplichtingen van Defensie en 0,54% van het totaal percentage (1,33%) van de rijksbrede fouten en onzekerheden bij verplichtingen.

23
Hoe verwacht u concreet op korte termijn veranderingen door te voeren en veteranen te helpen, aangezien op lange termijn het gehele stelsel van uitkeringen en voorzieningen wordt herzien, dit project al meerdere jaren loopt en u aangeeft zoveel mogelijk in de geest van het nieuwe stelsel te gaan werken?

Er zijn al veranderingen doorgevoerd die de zorg en ondersteuning voor veteranen direct verbeteren. Zo wordt de intake bij veteranen met een zorgvraag vaker gezamenlijk uitgevoerd door de zorgcoördinator en de maatschappelijk werker. Hierdoor hoeft de veteraan maar eenmaal zijn verhaal te vertellen en kunnen direct afspraken tussen zorgcoördinator, maatschappelijk werker en de veteraan worden gemaakt.

Naar aanleiding van de onderzoeken van de Algemene Rekenkamer en de Veteranenombudsman naar de uitvoering van de Regeling Volledige Schadevergoeding heeft Defensie erkend dat de stappen die de afgelopen jaren zijn gezet onvoldoende verandering hebben gebracht. Daarom zijn er vorig jaar zes verbetermaatregelen genomen. Een deel van die verbetermaatregelen zijn inmiddels doorgevoerd: capaciteitsuitbreiding, het werken met een behandelplan en het toepassen van een interne auditsystematiek. Aan de overige maatregelen wordt nog gewerkt, te weten de verbetering van communicatiemiddelen, de standaardisering van schadeposten en de invoering van een digitaal zaakvolgsysteem. Dit blijft een continu punt van aandacht; Defensie doet wat nodig is om de zorg voor veteranen te blijven verbeteren.

24
Wat is de totale personeelsdoelstelling van Defensie voor 2030? Kunt u daarbij een uitsplitsing geven naar beroepsmilitairen, burgerpersoneel en reservisten?

Defensie streeft ernaar om in 2030 te beschikken over ruim 100.000 medewerkers, waarvan 57.000 beroepsmilitairen, 25.000 burgermedewerkers en 20.000 reservisten. Het zwaartepunt van de groei ligt bij beroepsmilitairen en reservisten, omdat deze categorieën bepalend zijn voor het operationeel vermogen en het opschalingsvermogen van de krijgsmacht. Het burgerpersoneel levert een essentiële ondersteunende bijdrage en blijft in omvang stabiel.

25
Wat is de doelstelling voor het aantal beroepsmilitairen per 31 december 2026, 31 december 2027, 31 december 2028, 31 december 2029 en 31 december 2030?

Defensie werkt toe naar de volgende aantallen beroepsmilitairen. Deze groei maakt onderdeel uit van de opbouw van een volledig gevuld en schaalbaar personeelsbestand van circa 100.000 medewerkers in 2030.

Peildatum	Doelstelling beroepsmilitairen	Doelstelling Reservisten
31-dec-26	circa 49.000	circa 10.000
31-dec-27	circa 52.000	circa 12.500
31-dec-28	circa 54.000	circa 15.000
31-dec-29	circa 55.500	circa 18.500
31-dec-30	circa 57.000	circa 20.000

26

Hoeveel burgerpersoneelsleden verwacht u dat Defensie in 2030 in dienst zal hebben?

Defensie verwacht in 2030 te beschikken over circa 25.000 burgerpersoneelsleden.

27
Is het kabinet voornemens te bezuinigen op het burgerpersoneel bij Defensie, en zo ja, met hoeveel fte en op welke termijn?

Nee. Het kabinet is niet voornemens te bezuinigen op het burgerpersoneel van Defensie. Burgerpersoneel blijft essentieel voor de ondersteuning en gereedstelling van de krijgsmacht.

28
Met hoeveel procent en in absolute aantallen is het burgerpersoneel bij Defensie gegroeid in de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 maart 2026?

In de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 maart 2026 is het aantal burgerfuncties bij Defensie met 34,9% gegroeid. Dit komt overeen met een toename van 6.853 VTE.

29
Met hoeveel procent en in absolute aantallen is het aantal beroepsmilitairen bij Defensie gegroeid in de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 maart 2026? Kunt u hierbij tevens een uitsplitsing maken tussen het totaal inclusief en exclusief dienjaarmilitairen?

Vanaf 1 januari 2026 worden dienjaarmilitairen aangesteld als beroepsmilitair en tellen zij mee in de personeelssterkte van de beroepsmilitairen. De groei van het aantal beroepsmilitairen in de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 maart 2026 is als volgt:

Situatie	Groei (%)	Groei (aantal)
Inclusief dienjaarmilitairen	10,7%	4.435
Exclusief dienjaarmilitairen	10,1%	4.157

30
Hoeveel personen waren er per 31 maart 2026 werkzaam bij Defensie als burgerpersoneel, uitgedrukt in hoofden en niet in voltijdsequivalenten?

Per 1 april 2026 waren 28.037 burgers werkzaam bij Defensie, uitgedrukt in aantallen personen.

31
Hoe reflecteert u op de bevinding van de Algemene Rekenkamer dat het fraude- en corruptiebeleid onvoldoende geborgd is, terwijl u in antwoorden op eerdere schriftelijke vragen heeft aangegeven dat dit wel op orde is?

In onder meer het beleid voor inkoop en aanbesteden zijn reeds waarborgen opgenomen om fraude en corruptie tegen te gaan. Dit is benoemd in de eerdere beantwoording van vragen van de leden Belhirch en Jagtenberg (beiden D66) over dit beleid in relatie tot de aanschaf van wapens en munitie (15 april 2026). De Rekenkamer stelt dat het ontbreekt aan expliciet beleid voor fraude en corruptie en dat risico's hiervan onvoldoende duidelijk zijn en beheerst worden. Dit neem ik ter harte.

Hiervoor zijn reeds specifieke beleidsdoelen opgenomen in het recent vastgestelde beleidskader integriteit. Daarnaast werken wij hard aan het oplossen van de door de Rekenkamer gestelde onvolkomenheid. Het verbeterplan hiervoor is in de tweede helft van 2026 gereed.

32
Van de tien projecten die in 2025 conform het eigen verbeterplan afgerond hadden moeten zijn, zijn er slechts drie gerealiseerd: wat is de verklaring voor het uitblijven van resultaten bij de overige zeven projecten?

Het verbeterplan wordt door een programmaorganisatie in samenwerking met de defensieonderdelen gerealiseerd. De zeven nog niet afgeronde projecten hebben vertraging opgelopen door de complexiteit en samenhang van de oorzaken. Een bijvoorbeeld hiervan is de onderlinge afhankelijkheid tussen vastgoed- en beveiligingsprocessen. Daarnaast was herprioritering binnen de beschikbare programmacapaciteit noodzakelijk, waardoor de oorspronkelijke planning niet haalbaar bleek. Het tijdpad van de projecten is inmiddels geactualiseerd, alle projecten zijn gestart en de programmaorganisatie monitort en stuurt de voortgang. Het actualiseren van het tijdpad van de projecten heeft geen impact op de doorlooptijd van het totale verbeterprogramma.

33
Wat is de gemiddelde aankoopprijs van een verkenningsdrone die Defensie heeft verworven of voornemens is te verwerven?

Defensie verwerft verschillende typen verkenningsdrones, zoals bijvoorbeeld de PUMA-verkenningsdrone. De kosten van deze systemen verschillen sterk per capaciteit en configuratie, waarbij de meer complexe systemen zoals de MQ9 doorgaans duurder zijn dan kleine verkenningssystemen. De gemiddelde prijs laat zich daarom niet eenduidig bepalen en geeft geen representatief beeld. In het algemeen: MQ-9 kost miljoenen, gecertificeerde verkenningssystemen kosten tonnen en de kleine verkenningsdrones zitten in de duizenden.

34
Hoeveel middelen worden er de komende vijf jaar uitgetrokken voor de aanschaf van drones, uitgesplitst per jaar voor de jaren 2026, 2027, 2028, 2029 en 2030?

Defensie investeert de komende jaren substantieel in de versterking van onbemenste capaciteiten, waaronder verschillende typen drones. De voor de aanschaf van drones beschikbare financiële middelen worden uitgesplitst over verschillende capaciteiten en projecten, zowel in het land-, lucht- als in het maritieme domein. Er is daarom geen integraal budget beschikbaar met betrekking tot wat Defensie investeert in de aanschaf van drones. Met de aanstaande Defensienota 2026 kondigt Defensie additionele investeringen aan in onbemenste systemen, waaronder drones.

35
Waarom is Defensie er niet in geslaagd een sluitende motivatie te leveren voor de toepassing van uitzonderingsbepalingen in het kader van de aanbestedingsregels?

Het beroep op een uitzonderingsbepaling op de Europese aanbestedingsregelgeving is aan strenge criteria gebonden die in de desbetreffende wettelijke bepaling staan beschreven en/of volgen uit de jurisprudentie. Als Defensie gebruik maakt van een uitzonderingsmogelijkheid moet dat

op een zorgvuldige wijze gebeuren. Dit doet Defensie door in het inkoopdossier als onderdeel van de verwervingsstrategie een onderbouwing te geven dat aan de toepassingscriteria van de uitzonderingsbepaling is voldaan. Deze onderbouwing wordt juridisch beoordeeld en de verwervingsstrategie wordt goedgekeurd in de inkooplijn. De Algemene Rekenkamer stelt in het VO 2025 dat de schriftelijke onderbouwing van inkoopdossiers waarbij een uitzonderingsbepaling van de Europese aanbestedingsregelgeving geldt, onvoldoende is. Defensie gaat op hoogambtelijk niveau in gesprek met de Algemene Rekenkamer en de Auditdienst Rijk over de onderbouwing van inkoopdossiers om nieuwe onzekerheden te voorkomen. Defensie zoekt daarbij naar een balans tussen verantwoording enerzijds en het beperken van administratieve lasten en regeldruk anderzijds.

36
Lopen er op dit moment juridische procedures tegen het Ministerie van Defensie wegens het niet of onjuist toepassen van de geldende aanbestedingsregels? Zo ja, om hoeveel procedures gaat het en wat is de huidige stand van zaken?

Er lopen per 1 juni 2026 vier juridische procedures tegen de Staat (Ministerie van Defensie) die middels een dagvaarding aanhangig zijn gemaakt wegens het verondersteld niet of onjuist toepassen van aanbestedingsregels. Dit betreft drie procedures in kort geding bij de Rechtbank en één bodemprocedure in hoger beroep bij het Gerechtshof.

Geen van deze vier procedures heeft overigens betrekking op de uitzonderingsbepalingen in het kader van de aanbestedingsregels.